

Gjør Det Selv

VANSKELIGHETSGRAD

Over middels, men jobben blir enklere hvis du bruker vinkelbeslag og stikkskruer i stedet for skjulte tappskjøter med nagler.

LETT

VANSKELIG

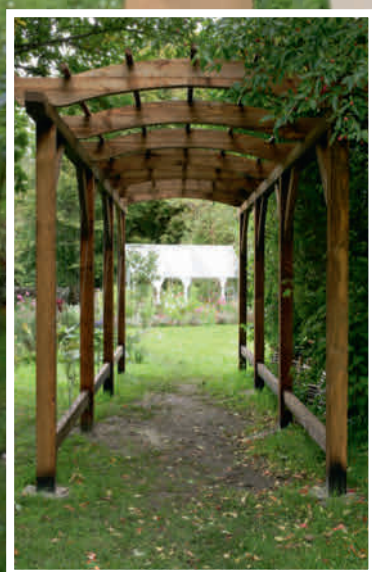
TIDSFORBRUK

4-5 arbeidsdager.

PRIS

Cirka 8000 kroner.

Pergola med flotte treskjøter

Denne pergolaen er bygget med lekre snekkerdetaljer. Derfor er antallet skruer og vinkler holdt på et minimum, og **materialene er i stedet tappet og skjøtt sammen.**

Stolper

Vi begynner med å sette opp de loddrette stolpene, som her graves 70 cm ned i bakken. De har først fått to strøk tretjære og har blitt brent over og under bakkenivå. Høyden tilpasses først senere. Det er rikelig å ta av, så her handler det mest om å få stolpene til å stå på rett linje og flukte i kantene.

Vi brenner stolpene med en gassbrenner

10 cm til begge sider fra bakkenivå, før de tjæres to ganger. Brenningen fjerner de sukkerstoffene som de nedbrytende organismene lever av. Det beskytter derfor treet.

Vi markerer første og siste stolpe i en ende av pergolaen med treplugger, og trekker en snor mellom dem. Med en hjemmelaget vinkel på 90 x 120 x 150 cm måler vi oss til de to andre hjørnestolpene.

Plasseringen på de siste stolpene markeres med hver sin plugg. Vi kontrollerer at det ytre målet blir 600 x 170 cm, og plasseringene justeres først inn på selve stolpene.

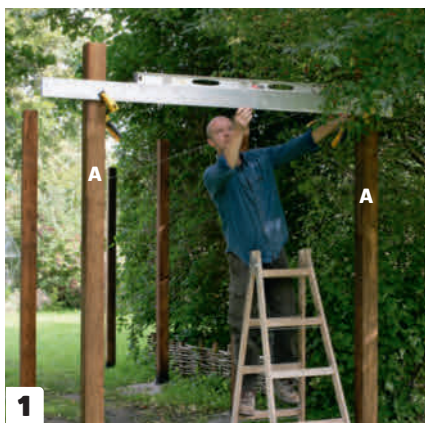
Grav to hjørnestolper (A) 70 cm ned i den ene siden, slik at det er 5,8 meter mellom dem. Stamp grus rundt, og sett dem i lodd. Reis også de to andre hjørnestolpene.

Tappskjøter og bladskjøter

Nå kappes stolpene til i høyden. Vi måler opp hvor terrenget er høyest, og går vannrett ut fra høyden på det stedet.

Først kapper vi stolpene slik at de er 6 cm høyere enn vi ønsker å ha undersiden av svillene. Deretter sager vi dem i begge sider, slik at stolpene ender i en tapp som kan stikkes opp i svillen.

De lange svillene skjøtes av to kortere biter med en bladskjøt. For å ha kontroll på alt, legger vi opp svillene mot tappene, og streker dem opp.

Høyden på 210 cm markeres rundt den høyeste stolpen. Med snorer, vater og rett-holt markeres samme høyde på resten av stolpene. Nye streker settes 6 cm høyere. Her kappes stolpene..

Tappene sager vi ut med en håndsgag. Vi begynner med de vannrette snittene på 3,3 cm på begge sider, og sager vekk det overskytende med loddrette snitt.

3

Legg de første lengdene av svillene (B1) på støtter. Støttene, som her er avkappede stolpeender, spennes midlertidig fast på stolpene (A). Svillen skal stikke 20 cm ut fra hjørnestolpen.

4

Tappenes plassering og bladskjøten strekes opp mens svillen (B1) ligger på støttene. Tilsvarende markeres på den korte svillen (B2) – og på svillen på den andre siden.

5

Tapphullene strekes opp. Husk å markere hvor de enkelte svillene hører til.

6

Tapphullene lages 6 cm dype, slik at de 6 cm lange tappene ikke støter mot bunnen. For å lette utstemmingen borer vi en rekke hull i riktig dybde langs kantene på hullet – her er et borstativ til stor hjelp.

7

Tapphullene renses opp med et bredt stemjern. Tappskjøten skal passe stramt i hele dybden, så stem gjerne av litt for mye – det er lett å fjerne litt ekstra hvis svillen ikke glir ned.

8

Svillene (B1 og B2) kappes og skjæres til, slik at de kan skjøtes i 20 cm lange bladskjøter. Her er sirkelsagen til stor hjelp: Still den med 5 cm skjæredybde, og sag en rekke tette spor der treet skal fjernes.

9

Rens området ned til oppstrekingen. Flaten skal være vinkelrett og helt plan. Husk at bladskjøten på de korte og lange svillene skal vende motsatt, slik at tapphullene kommer til å vende nedover.

Toppsviller

Hvis tappene ikke glir på plass i første omgang, skal tapphullene lages litt større. Gjør det i små omganger, slik at du ikke risikerer å fjerne for mye.

Tappskjøtene limes sammen og låses med en rundstokk. Du kan enten forbore hele veien gjennom svillen og tappen, eller du kan nøye deg med å bore inn 8 cm. Da synes låsen kun fra den ene siden. Den overskytende rundstokken sages av med en hondsag.

Legg svillene (B1 og B2) på plass med lim i tappskjøtene. Bor gjennom svill og tapp med et 16 mm bor, og lås skjøten med en 16 mm rundstokk. Spiss den til, legg på lim og bank inn rundstokken.

Svillene (B1 og B2) limes i de to bladene med utendørs PU-lim. Spenn dem sammen med tvinger i begge retninger, og lås skjøten med tre 5 x 90 mm skruer.

MATERIALER

98 x 98 mm stolper:

- 8 loddrette stolper (A) à 300 cm
- 2 lange sviller (B1) à 420 cm
- 2 korte sviller (B2) à 240 cm

28 x 28 mm lister:

- 14 oppbindingslekter (D) à 330 cm. (Kan lages selv av bredere bord).

48 x 98 mm konstruksjonsvirke:

- 12 skråstivere (E) à 80 cm
- 6 losholter (F) à 186,5 cm

48 x 148 mm konstruksjonsvirke:

- 7 overliggere (C) à 210 cm

Dessuten:

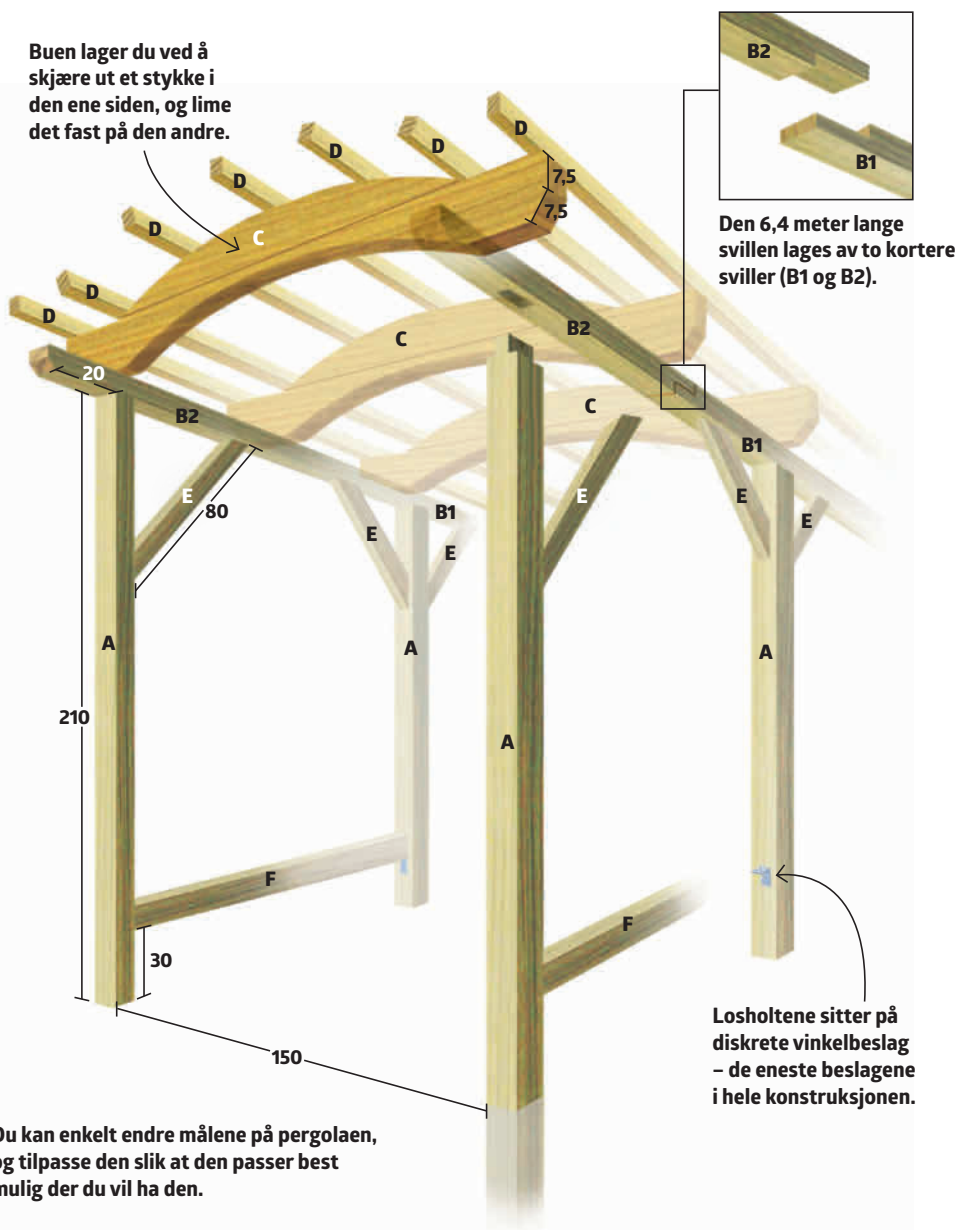
- Grus
- 12 vinkelbeslag, 40 x 70 x 70 mm
- Beslagskruer, 5 x 40 mm
- 16 mm rundstokk til propper og lås til tappskjøter, 2 meter
- Rustfrie skruer: 6 x 150 mm, 5 x 120 mm, 5 x 90 mm og 5 x 60 mm
- 3 øyeskruer
- Kremper
- Ståltråd, 2 mm
- PU-lim, utendørs
- Trebeskyttelse eller tretjære

SPESIALVERKTØY

- Borstativ

Buen lager du ved å skjære ut et stykke i den ene siden, og lime det fast på den andre.

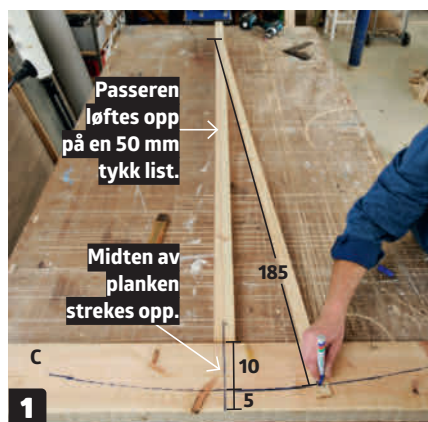

Du kan enkelt endre målene på pergolaen, og tilpasse den slik at den passer best mulig der du vil ha den.

Overliggerne

For å gi pergolaen karakter, forvandler vi våre 48 x 148 mm bjelker til buede overliggerne uten spill av tre. Det gjøres ved å skjære ut en bue av undersiden og lime den fast på oversiden.

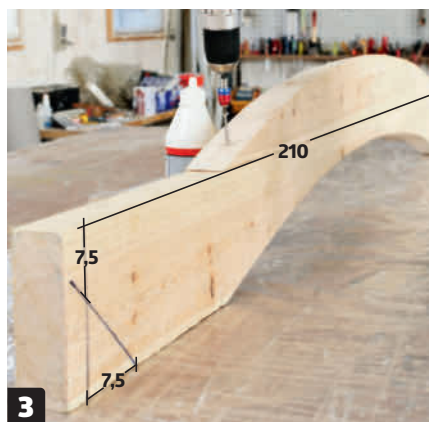
Overliggerne skrues fast til svillene med 150 mm lange skruer, som skjules under 16 mm propper i 5 cm dype hull. Proppene lages av samme rundstokk som vi brukte til å låse fast svillene på stolpene med.

1 Buen strekes opp på den første overliggeren (C). Bruk en tynn list som passer. Passeren skal være 185 cm.

2 Sag etter den buede streken med en stikksag. Strek opp midten på de øvrige seks overliggerne (C), og bruk den utsagde buen som mal.

3 De avsagde stykkene festes på oversiden av overliggerne (C). Plasseringen rettes opp etter streken på midten. Vi limer dem på og sikrer dem med skruer. Overliggerne kappes med et skrått snitt i enden.

4 Overliggerne (C) legges opp på svillene (B) og rettes inn etter en snor. De festes med to 6 x 150 mm skruer i hver side. Skruene monteres i 5 cm dype, 16 mm brede hull.

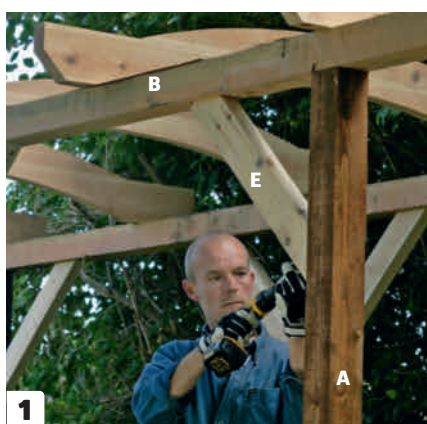
5 Skruerhullene proppes igjen med tilspissede biter av 16 mm rundstokk. I forkant er rundstokkene smurt med lim. Det overskytende sages vekk med en hondsag.

Skråstivere og losholter

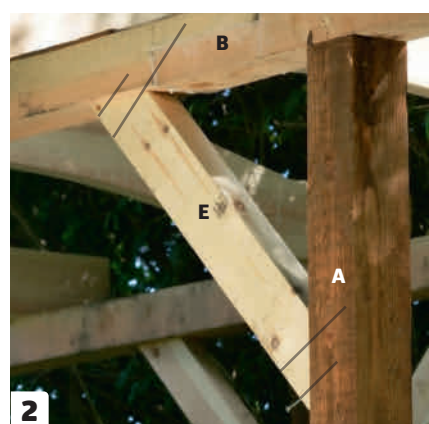
Skråstiverne (E) er laget av 48 x 98 mm bjelker som kappes på 45 grader i begge ender. De tjener to formål; dels stabiliserer de hele konstruksjonen, og dels fester vi de tynne klatretrådene til dem.

Når skråstiverne er på plass, legges oppbindingslektene (D) opp. De er laget av 28 x 28 mm firkantlister. Dermed virker de ikke store og klossete.

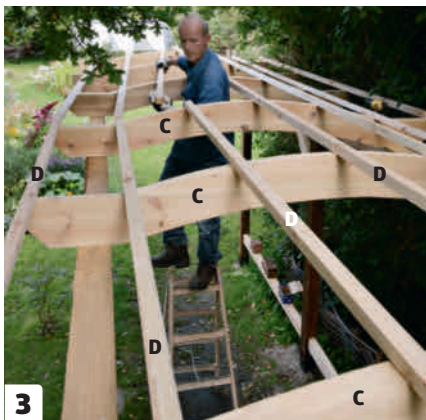
Nederst forbindes stolpene med vannrette losholter (F). De lages av 48 x 98 mm bjelker og monteres på små vinkelbeslag på stolpene.

1 Når skråstiverne (E) settes fast på undersiden av svillene (B) og på siden av stolpene (A), aksepterer vi synlige skruer.

2 Hver skråstiver låses med fire skruer for å gjøre alle skjøter stabile. På grunn av de skrå snittene setter vi én 5 x 120 mm og én 5 x 60 mm skruer i hver skjøt.

Oppbindingslistene (D) skrus fast. Først festes midtlisten og de to ytterste listene. De resterende listene fordeles jevnt i mellomrommene. Listene skrus fast ovenfra med 5 x 60 mm skruer.

Losholtene (F) settes fast på stolpene (A) med beslagskruer i beslagene. Her har vi markert underkanten med en snor 30 cm over bakken. Skru beslaget på losholten først, da er det lett å komme til.

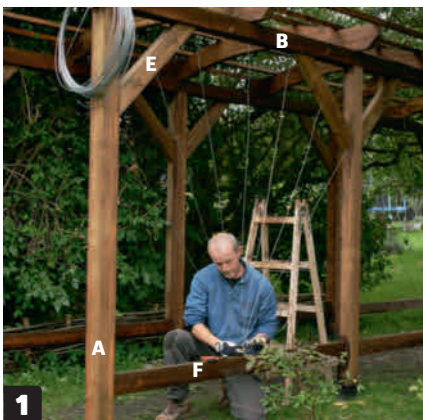

Losholtene i motsatt side plasseres i samme høyde ved hjelp av et vater og et rett bord. Her får du glede av et laservater. Du kan også velge å måle fra svillene og ned.

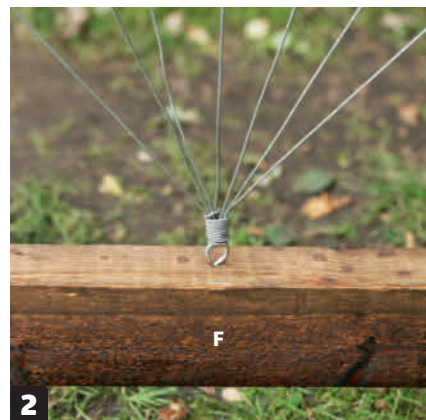
Tråd til espalier

Vi spenner ut ståltråd i sidefeltene, for å gi planter noe å klatre opp langs. Men først er det smart å beskytte overflaten på treet. Det kan dog være vanskelig å beise eller male igjen senere, uten å fjerne plantene som vokser på pergolaen.

Denne pergolaen har fått en brun tretjære. En halvdekkende beis kan være en annen god løsning.

En trådvifte av ståltråd spennes ut i sidefeltene, slik at planter kan lukke igjen sidene. Trådene spennes ut fra en øyeskrue på midten av losholten (F) og festes til skråstiverne (E) og svillene (B) med kramper.

Trådviften dras stramt ut og spennes opp ved å tvinne ståltråden rundt viften i bunnen, ved øyeskruen som holder den.

I løpet av få år er pergolaen mer eller mindre dekket av planter.